

DO OSEB Z DEMENCO PRIJAZEN JEZIK

Jezik je močno orodje. Besede, ki jih uporabljamo, kadar govorimo o demenci imajo lahko močan učinek na to, kako ljudje vidijo in obravnavajo osebe z demenco v skupnosti.

Besede, ki jih uporabljamo v govoru in pri pisanju lahko vplivajo na razpoloženje, samopodobo in občutke veselja ali žalosti. Besede so izraz naših sporočil, vplivajo tako na našo, kot na sogovornikovo zavest in čustva. Neprimerna uporaba besed z negativnim prizvokom pri vsakdanji komunikaciji z osebo z demenco ima lahko velik vpliv na osebe z demenco in prav tako na njihove svojce ter prijatelje. Način govora lahko vpliva tudi na to, kaj si drugi mislijo o osebi z demenco in poveča verjetnost, da bo oseba z demenco doživela stigo ali diskriminacijo.

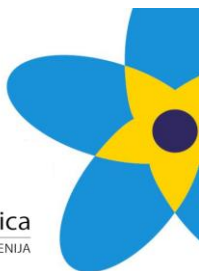
PRIMEREN JEZIK JE

- **Jedrnat!**
- **Točen in natančen!**
- **Spoštljiv!**
- **Opogumljajoč!**
- **Ne stigmatizira!**

**Postanite
prijatelj Spominčice**

prijatelj.spomincica.si

VSI SI ZASLUŽIMO SPOŠTOVANJE

Ne glede na to, ali je oseba z demenco prisotna, se moramo zavedati, da so besede, ki jih uporabimo, močni gradniki naše in družbene zavesti o demenci. Spoštljiv jezik priznava, da demenca ni glavni vidik življenja oseb z demenco in ne odseva njihove sposobnosti ali stopnje razumevanja.

Posebej pozorni moramo biti, da ne utrjujemo stereotipov in mitov o demenci. Pomembno je, da poznamo dejstva o demenci. Na primer, demenca ni običajen potek staranja, prav tako izguba spomina ni edini simptom demence. Demenca je posledica bolezni možganov in povzroča upad kognitivnih sposobnosti osebe do te mere, da ne zmore več delovati v vsakdanjem življenju.

Demenca lahko vpliva na jezik, načrtovanje aktivnosti, reševanje problemov, vedenje, razpoloženje in dojemanje dražljajev iz okolja. Govorjenje o demenci z negativnim prizvokom, uporaba nepravilne in neprimerne terminologije lahko utrdijo stereotipe in še poslabšajo mite in napačne informacije o demenci v družbi. Vsaka oseba je edinstvena, tudi oseba z demenco. Različni tipi demence in simptomi se pri vsakem človeku izrazijo drugače.

Posamezniki in družine naj predstavijo predstavile svoje izkušnje z demenco na način, ki je zanje pomemben in ima smisel. Nihče si ne želi, da bi njihova zgodba in izkušnje z demenco bile opisane na enak način. Kadar je mogoče, se potrudimo in vprašajmo osebo, kaj se ji zdi zanjo primerno. Zavedanje in razumevanje, da je potek demence za vsakega edinstven, sta ključnega pomena. Dostojanstvo posameznika spoštujemo tako, da upoštevamo in spoštujemo želje osebe glede uporabe ali neuporabe določenih izrazov v povezavi z demenco. Ob tem smo pozorni na neverbalno komunikacijo in temu primerno uporabljamo besede.

UPORABLJAMO JEZIK, KI JE SPOŠTLJIV

- a) Na prvem mestu je oseba in nato njena bolezen. Govorimo o **osebi z demenco** in NE o bolniku, dementnem, pacientu, žrtvi...
- b) Pomembno je **uporabiti primerne besede** ne glede na to ali je oseba prisotna ali ne.
- c) Demenca **ne odseva sposobnosti in stopnje razumevanja posameznika**. Z njimi se pogovarjamo kot z odraslo osebo z lastnimi izkušnjami.

UPORABLJAMO JEZIK, KI JE OPOGUMLJAJOČ

- a) Uporabljamo jezik, ki se **osredotoča na tisto, kar oseba z demenco še zmore** in ne na tisto, česar ne razume več.
- b) Tak jezik osebam z demenco **pomaga ohraniti pozitivnost, smisel in občutek lastne vrednosti**.

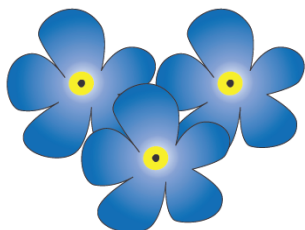
Stanje		
Primeren izraz	Neprimeren izraz	Utemeljitev
Demenca Oblika demence	Dementna bolezen	Demenca je krovni izraz za večjo skupino bolezni, ki povzročajo postopno upadanje kognitivnih sposobnosti osebe.
Stanje Bolezen	Prizadetost Bolanost	Demenco je primerneje opisovati kot stanje. Poznamo različne oblike demence in vsaka ima svoje vzroke. Najpogostejša je Alzheimerjeva bolezen, sledi vaskularna demenca.
Demenca pri mlajših osebah (pod 65 let)	Zgodnja demenca	"Demenca pri mlajših osebah" opisuje vse oblike demence diagnosticirane pri ljudeh mlajših od 65 let. Posamezna obdobja demence so pogosto klasificirana v 3 faze opisane kot "zgodnje", "srednje" in "pozno" obdobje. Vsaka oseba ne bo šla nujno čez vse faze.

Ljudje		
Primeren izraz	Neprimeren izraz	Utemeljitev
Oseba z demenco Osebe, ki živijo z demenco (vključuje osebe z demenco, njihove družine in oskrbovalce)	Dementni(-na) Demenčen(-na) Dementna oseba Žrtev Trpeči	"Dementni", "žrtev", "trpeči" so besede, ki stigmatizirajo. Osebe z demenco občutijo spremembe v sposobnostih. Če potrebujejo vedno več pomoči in podpore je pomembno, da se izogibamo jeziku, ki poudarja njihovo nezmožnost in šibkost. Pozitivne in vključujoče besede spodbujajo osebo, ohranjajo dostojanstvo osebe. "Dementna oseba" - v tej besedi je stanje postavljeno pred osebo. Osebe z demenco so najprej ljudje zato stanje ne sme vplivati na vidike njihovega življenja ter na to, kako jih obravnavamo.

<p>Družine in oskrbovalci</p> <p>Družinski oskrbovalci</p> <p>Žena, mož, partner, hči, sin, vnuk/-inja, prijatelj ...</p> <p>Partner za nego</p>	<p>Negovalec</p>	<p>Izraz "Družinski oskrbovalci" se uporablja, da se teh ljudi ne zamenja s formalnimi oskrbovalci in "ponudniki storitev".</p> <p>V pogovoru z osebo/družino uporabljamo besede, ki jih uporabljajo ljudje sami - mož, žena ...</p> <p>Termin "partner za nego" so predlagale mlajše osebe z demenco za opis partnerske ureditve, ki jo lahko imajo s tistimi, ki jim pomagajo.</p> <p>"Negovalec" odraža enosmerno razmerje in ne vključuje čustvene komponente.</p>
<p>Starejša oseba/ starejši ljudje</p>	<p>Stari ljudje</p>	<p>Beseda "star" lahko deluje pokroviteljsko in manjvredno, slabšalno.</p> <p>Beseda "starejši" je bolj vključujoča za širši spekter starosti.</p>

Vpliv		
<i>Primeren izraz</i>	<i>Neprimeren izraz</i>	<i>Utemeljitev</i>
<p>Besede za opis vtisa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - srce parajoče, - grozno, - boleče, - stresno, - izziv. 	<ul style="list-style-type: none"> - brezupno - nemogoče - tragično - neznosno 	<p>Vsi ne bodo občutili vseh čustev. Vsaka oseba ima individualen odziv na situacijo.</p> <p>Glede demence je potrebno biti realen, a ne pretirano pesimističen ali prestrašen. Ob osebi z demenco je potrebno ostati pozitiven pri reševanju posledic diagnoze.</p>
<p>Učinek/vpliv oskrbovanja osebe z demenco</p>	<p>Breme skrbi</p> <p>Breme za skrbnike</p>	<p>Pomembno je uporabljati izraze, ki so čustveno nevtralni in vključujoči. Opisati osebo z demenco kot "breme" je negativno in izključujoče ter vpliva na dožemanje demence v družbi.</p>
<p>Skrb za osebo v domu za stare</p> <p>Deljeno oskrbovanje</p> <p>Partnerska oskrba</p>	<p>Odstopiti od oskrbe</p> <p>Prenehati skrbeti</p>	<p>Veliko ljudi ostane aktivno vključenih v skrb za osebo z demenco tudi takrat, ko se je ta preselila v institucijo. Govoriti, da je nekdo nehal skrbeti za osebo je lahko žaljivo, nenatančno in osami osebo.</p>
<p>Kontinenca</p> <p>Težave z mehurjem</p>	<p>Inkontinenca</p>	<p>Primerna pojma se izogibata negativnemu pomenu, ki se osredotoča na doseganje kontinence.</p> <p>Pojem "inkontinenca" je primeren, če govorimo o medicinskem stanju.</p>

		Kjer "kontinenca" ne bi bila pravilno razumljena, lahko uporabimo pojem kot je "težave z mehurjem", da se izognemo stigmatizaciji.
<p>Spremenjeno vedenje</p> <p>Zaskrbljujoče vedenje</p> <p>Vedenjski in psihološki simptomi demence</p>	Težavno ali neprimerno vedenje	<p>Vedenjski in psihološki znaki demence lahko vključujejo agresijo, razdraženost, tesnobo, skrb ...</p> <p>Večina ljudi te simptome občuti le določeno obdobje in jim neprimerno pojmovanje lahko povzroči stisko.</p> <p>Potrebno je razumeti, da je tako vedenje posledica bolezni.</p> <p>Določena vedenja lahko nastanejo zaradi nezadovoljenih potreb. Potrebno je odkriti čustva, ki se skrivajo za vedenjem in jih razumeti.</p>

Spominčica
ALZHEIMER SLOVENIJA

**Pri demenci je treba ukrepati čimprej!
SPOMINČICA je tu za VAS.**

svetovalni telefon 059 305 555

www.spomincica.si

svetovanje@spomincica.si

Program **ŽIVETI Z DEMENCO V DEMENCI PRIJAZNI DRUŽBI** sofinancirajo

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

